

Νεοελληνική Γλώσσα Λυκείου:**Ενεργητική – Παθητική σύνταξη**

Ενεργητική Σύνταξη: τονίζεται το υποκείμενο του μεταβατικού ρήματος, με άλλα λόγια το πρόσωπο ή το πράγμα (στις συνυποδηλώσεις κυρίως) που δρα. Με την ενεργητική σύνταξη το ύφος γίνεται πιο **κινητικό, φυσικό, ζωντανό, άμεσο και παραστατικό, οικείο / προσφιλές προς τον αναγνώστη**, ενώ ο λόγος, επειδή ακολουθεί τη λογική σειρά των μετεχόντων στην ενέργεια-δράση, είναι πιο **καθαρός, ευκρινής και κατανοητός, διευκολύνοντας τις διαδικασίες πρόσληψης και κατανόησης των νοημάτων**. Προσδίδεται **υποκειμενική χροιά** στα γραφόμενα / στις απόψεις του συντάκτη / συγγραφέα.

Παθητική σύνταξη: τονίζεται η δράση – το γεγονός που προέρχεται από το ποιητικό αίτιο – δηλαδή η ρηματική πράξη – το οποίο είτε διατηρείται είτε παραλείπεται (όταν δεν το ξέρουμε ή είναι αυτονόητο, ή δε θέλουμε να το δηλώσουμε). Το ύφος είναι **πιο επίσημο, πιο απρόσωπο / τυπικό / λόγιο και προσδίδεται ποικιλία στην πλοκή των νοημάτων**, ενώ ο λόγος αποκτά **μεγαλύτερη πλοκή και γίνεται πιο σύνθετος** και το νόημα **πυκνότερο**. Προσδίδεται **αντικειμενική χροιά** στα γραφόμενα / στις απόψεις του συντάκτη / συγγραφέα.

Μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική:

- Το ρήμα από ενεργητικό γίνεται παθητικό.
- Το υποκείμενο της ενεργητικής γίνεται ποιητικό αίτιο (= το προθετικό σύνολο που αποτελείται από την πρόθεση *από* + *αιτιατική ονόματος* κι όταν εννοείται εύκολα παραλείπεται). (*)
- Το άμεσο αντικείμενο της ενεργητικής γίνεται υποκείμενο στην παθητική, ενώ το έμμεσο αντικείμενο άλλοτε διατηρείται κι άλλοτε γίνεται εμπρόθετο. (π.χ. *οι επισκέπτες του προσέφεραν δώρα* = *του προσφέρθηκαν δώρα από τους επισκέπτες* ή *προσφέρθηκαν δώρα σ' αυτόν από τους επισκέπτες*).

Σημειώσεις: 1. Όταν το ρήμα είναι δίπτωτο, δηλαδή συντάσσεται με δύο αιτιατικές, από τις οποίες η μια είναι κατηγορούμενο στην άλλη, τότε κατά τη μετατροπή η αιτιατική που ήταν αντικείμενο γίνεται υποκείμενο και η αιτιατική που ήταν κατηγορούμενο του αντικειμένου γίνεται κατηγορούμενο του υποκειμένου.

π.χ. ο συμμαθητής του τον αποκάλεσε προδότη = αποκλήθηκε (αυτός) από το συμμαθητή του προδότης.

2. Μερικές ενεργητικές συντάξεις με μεταβατικά ρήματα δε σχηματίζουν αντίστοιχες παθητικές συντάξεις.

ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ: Αν το ενεργητικό μεταβατικό ρήμα **λήγει σε -μαι** (αποθετικό) τότε δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί το ίδιο και ως ρήμα παθητικής διάθεσης και αν σχηματίζει παθητική διάθεση τη σχηματίζει περιφραστικά με το ένα μέρος να προέρχεται από το θέμα του.

Π.χ. «Οι ισχυροί εκμεταλλεύονται τους αδύνατους.» (ενεργητική)

«Οι αδύνατοι γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης από τους ισχυρούς.» (παθητική)

Παραδείγματα τέτοιων ρημάτων:

Ενεργητική διάθεση	Παθητική διάθεση
▪ εκμεταλλεύομαι κάτι	▪ κάτι γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης
▪ αντιλαμβάνομαι κάτι	▪ κάτι γίνεται αντιληπτό
▪ ανέχομαι κάτι	▪ κάτι γίνεται ανεκτό
▪ δέχομαι κάτι	▪ κάτι γίνεται δεκτό
▪ περιποιούμαι κάποιον	▪ κάποιος δέχεται (τις) περιποιήσεις
▪ υπόσχομαι να ή ότι...	▪ δίνεται (η) υπόσχεση να ή ότι...
▪ σκέφτομαι κάτι	▪ κάτι απασχολεί τη σκέψη μου

Μετατροπή της παθητικής σύνταξης σε ενεργητική :

Κατά τη μετατροπή της σύνταξης από παθητική σε ενεργητική γίνεται ακριβώς το αντίστροφο.

π.χ. Σήμερα πληρώνονται οι εργαζόμενοι από τον εργοδότη τους = Σήμερα πληρώνει ο εργοδότης τους εργαζομένους του.

(*) Σε ορισμένες περιπτώσεις, όταν η πρόταση είναι γραμμένη σε παθητική σύνταξη, το ποιητικό αίτιο παραλείπεται. Κάτι τέτοιο συμβαίνει στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Όταν εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα.
- Όταν είναι άγνωστο.
- Όταν δεν έχει σημασία ποιο είναι.
- Όταν ο πομπός θέλει να υποβαθμίσει το κύρος του ενεργούντος προσώπου αποσιωπώντας το.

- Όταν ο πομπός δε θέλει να αναφερθεί σε αυτό για λόγους διακριτικότητας και ευγένειας (π.χ. για να μην προσβάλλει κάποιο πρόσωπο).

Παραδείγματα μετατροπής της παθητικής σύνταξης σε ενεργητική:

- Αυτή η απτή, η φαινομενική πραγματικότητα θεωρείται από τους ανθρώπους της εποχής μας «επιτυχία» (παθ. σύντ.) / Οι άνθρωποι της εποχής μας θεωρούν αυτήν την απτή, τη φαινομενική πραγματικότητα «επιτυχία» (ενεργ. σύντ.)
- Εντελώς διαφορετικά τοποθετείται το θέμα από την ηθική συνείδηση. (παθ. σύντ.) / Η ηθική συνείδηση τοποθετεί το θέμα εντελώς διαφορετικά (ενεργ. σύντ.)

Παραδείγματα μετατροπής της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική:

- Αυτές οι λειτουργίες του πολιτιστικού πλαισίου σήμερα ποιος τις επιτελεί; (ενεργ. σύντ.) / Αυτές οι λειτουργίες του πολιτιστικού πλαισίου σήμερα από ποιον επιτελούνται; (παθ. σύντ.)
- Εκεί θα ικανοποιήσει όλες τις περιέργειές του και όλα τα πάθη του. (ενεργ. σύντ.) / Εκεί θα ικανοποιηθούν όλες οι περιέργειές του και όλα τα πάθη του. (παθ. σύντ.)
-

Ασκήσεις από την τράπεζα θεμάτων

Πηγές: <https://filologikigonia.gr>

<https://www.schooltime.gr>

<https://blogs.e-me.edu.gr>

<https://filol.gr>

<https://philologist-ina.gr>

<https://neoellinikiglossa.gr>